

Utvärdering av Förskolebussarna

Södra innerstaden SDF

Upprättad
Datum 2011-06-16
Version 1.0
Ansvarig Gunilla Briselius
Förvaltning Södra Innerstaden stadsdelsförvaltning
Enhet: Strategiska avd./Utvecklings- och planeringsenheten

Malmö stad

Innehållsförteckning

SAMMANFATTNING AV RAPPORTEN	3
ÄRENDET	4
TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	4
BAKGRUND.....	5
FÖRSKOLEBUSSARNA	6
FÖRSKOLEBUSSEN – NYA KLARA FÖRSKOLA	6
PLANERING/UPPSTART.....	6
VERKSAMHETEN I NULÄGET	8
<i>Barn</i>	<i>8</i>
<i>Personal.....</i>	<i>8</i>
<i>Verksamhetens ramar</i>	<i>8</i>
<i>Den pedagogiska verksamheten.....</i>	<i>9</i>
<i>Planerad förändring</i>	<i>10</i>
<i>Ekonomi</i>	<i>10</i>
UPPFATTNINGAR/UPPLEVELSER AV VERKSAMHETEN	11
<i>Personalens uppfattning/upplevelse.....</i>	<i>11</i>
<i>Föräldrars uppfattning/upplevelse</i>	<i>13</i>
<i>Barnens uppfattning/upplevelse</i>	<i>13</i>
FÖRSKOLEBUSSEN – MÖLLEVÅNGENS FÖRSKOLA.....	14
PLANERING/UPPSTART.....	14
VERKSAMHETEN I NULÄGET	15
<i>Barn</i>	<i>15</i>
<i>Personal.....</i>	<i>15</i>
<i>Verksamhetens ramar</i>	<i>16</i>
<i>Den pedagogiska verksamheten.....</i>	<i>17</i>
<i>Ekonomi</i>	<i>17</i>
UPPFATTNINGAR/UPPLEVELSER AV VERKSAMHETEN	17
<i>Personalens uppfattning/upplevelse.....</i>	<i>17</i>
<i>Föräldrars uppfattning/upplevelse</i>	<i>19</i>
<i>Barnens uppfattning/upplevelse</i>	<i>20</i>
FORSKNING.....	20
SAMMANFATTNING/ANALYS.....	22
FÖRSLAG.....	24

Sammanfattning av rapporten

Med bakgrund av att efterfrågan på förskoleplatser i Malmö ökat i förhållande till utbyggnadstakten, samtidigt som stadsdelen saknar tillgång till grönområden och därmed naturupplevelser för barnen, beslutade Södra innerstaden 2008 att på försök inrätta förskolebussar. Förvaltningsledningen gav i april 2010 Strategiska avdelningen i uppdrag att, i nära samarbete med förskolebussarnas ledning och personal, utvärdera verksamheten.

Uppdraget har genomförts genom att uppgifter och synpunkter inhämtats från förskolebussarnas ledning och personal, från barn och föräldrar, från ekonomiavdelningen och från aktuell dokumentation. En översiktlig forskningsgenomgång har också gjorts. Utifrån det framtagna materialet har en beskrivning av förskolebussarnas bakgrund och verksamhet sammanställts. Det samlade materialet har sammanfattats och analyserats, varefter förslag lämnats.

I sammanfattningen/analysen konstateras att förskolebussarna både har likheter och skillnader. Båda har lagt stor vikt vid att involvera såväl personal som föräldrar inför uppstarten av verksamheterna, förutsättningarna i form av buss, personalantal/barnantal och sammansättning är i stort desamma och båda arbetar utifrån läroplan och utepedagogik. Båda lägger också stor vikt vid säkerhetsaspekten och har lagt upp strukturer och rutiner utifrån detta. Inom ramarna skiljer sig arbetet något mellan de båda verksamheterna.

Genom de synpunkter som inhämtats framkommer en övertygande positiv bild av verksamheterna. Det positiva som förs fram betonar framförallt hur barnen och deras beteende påverkas av att vara på förskolebussarna medan det som förs fram som ”Svårigheter/hinder/att tänka på” och även som ”Utvecklingsmöjligheter” företrädesvis handlar om yttre förutsättningar.

Utifrån de intentioner som förelåg i samband med inrättandet av förskolebussar på försök i Södra innerstaden kan konstateras att dessa infriats. Samtidigt kan konstateras att verksamheterna också medfört ytterligare positiva effekter, även om det också finns utvecklingsområden. Samtlig personal och den absoluta merparten av föräldrarna rekommenderar starkt förskolebussverksamheten.

I analysen framförs framgångsfaktorer som varit framträdande i uppbyggnaden av förskolebussarnas verksamhet i form av; ”Personalens delaktighet från idé till verksamhet; Involvering av föräldrar i ett tidigt skede av processen; Personalens positiva inställning och engagemang som legat till grund både för den goda verksamheten och präglat föräldrarnas syn; Tillsättandet av personal som redan kände varandra underlättade och skapar trygghet; Säkerhetsperspektivet med tydlig struktur och rutiner samt Utepedagogik/utevistelse.”

Med bakgrund av vad som framkommit i utvärderingen föreslås att:

”Förskolebussarna fortsätter sin verksamhet i nuvarande form/som planerat”,
”Utvecklingsarbetet på förskolebussarna utgår från framkomna synpunkter/utvecklingsmöjligheter från personal och föräldrar”, ”I de fall ny förskoleverksamhet planeras bör ytterligare förskolebuss(ar), övervägas som reellt alternativ” samt att ”De positiva erfarenheter som gjorts av utevistelse tas till vara i planering av såväl förskole- som skolverksamhet”.

Ärendet

Ärende: Utvärdering av Förskolebussarna

Initierare: Förvaltningsledningen

Med bakgrund av att efterfrågan på förskoleplatser i Malmö ökat betydligt i förhållande till utbyggnadstakten, samtidigt som stadsdelen Södra innerstaden saknar tillgång till grönområden och därmed inte kan erbjuda förskolebarnen några större naturupplevelser, beslutade sdf Södra innerstaden 2008 att på försök inrätta förskolebussar.

Förvaltningsledningen har i april 2011 gett Strategiska avdelningen i uppdrag att, i nära samarbete med förskolebussarnas ledning och personal, utvärdera verksamheten. Syftet med utvärderingen är att ge en övergripande beskrivning av försöket med förskolebussar samt förslag till fortsättning.

Utredningen ska innehålla:

- Beskrivning av förskolebussarnas verksamhet.
- Kartläggning av förskolebussarnas utförande under perioden, både kvantitativt och kvalitativt.
- Beskrivning av om barnen fått en utökad naturupplevelse och större tillgång till hela stadsmiljön.
- Förslag på hur förskolebussarna ska fortsätta sin verksamhet.

Tillvägagångssätt

I syfte att beskriva bakgrunden till förskolebussarnas tillkomst har samtal förts dels med avdelningschefen för barn och ungdom, dels med tillförordnad förskolechef för förskolebussen knuten till Klara förskola. Båda dessa personer har varit med och drivande i tillkomsten av förskolebussarna. För bakgrundsuppgifter har också protokoll avseende ”Beställning av förskolebuss” samt dokumenten ”Riskbedömning” inför uppstarten gått igenom. Vidare har bakgrundsuppgifter avseende uppstarten av förskolebussarna inhämtats dels från ovanstående personer, dels från de biträdande rektorerna för respektive förskolebuss.

Kvantitativa uppgifter kring verksamheternas utformning har inhämtats från de biträdande rektorerna, från personalen på förskolebussarna samt från ekonomiavdelningen.

Kvalitativa uppgifter från tillförordnad förskolechef, biträdande rektorer, samt personal på förskolebussarna har inhämtats genom samtal/intervjuer. Sammanlagt har elva medarbetare lämnat sina synpunkter.

Kvalitativa uppgifter från föräldrar har inhämtats genom samtal/intervjuer i samband med hämtning/lämning vid förskolebussarna/förskolorna. Sammanlagt har 29 föräldrar till barn på förskolebussen har gett sina synpunkter. Resterande föräldrar har hämtat/lämnat sina barn vid tidpunkter då utredaren inte varit på plats, varför deras synpunkter inte varit möjliga att ta med.

Utredaren har tillbringat en dag på vardera förskolebuss, under vilka samtal med personal samt barn på förskolebussen skett.

En översiktlig forskningsgenomgång kring aktuellt område har gjorts.

Samtligt material har sammanställts och redovisas sammanfattande i denna rapport. Materialet har analyserats och legat till grund för de slutsatser och förslag som återges sist i rapporten.

Bakgrund

Med bakgrund av att man såg ett behov av förskoleplatser, initierade Serviceförvaltningen förslag om att Malmö stad skulle prova förskolebussar. Förvaltningscheferna för sdf Södra innerstaden, sdf Centrum och sdf Limhamn/Bunkeflo ställde sig positiva till idén om att prova varsin prototyp av buss.

I sdf Södra innerstaden poängterades vikten av att en förskolebuss skulle ge ett mervärde för barnen i form av naturupplevelser och en möjlighet att upptäcka andra delar av sin stad. Idén förankrades hos avdelningschefen för avdelningen Barn och ungdom, varefter den kommunicerades med förskolornas biträdande rektorer. Initialt nappade nya Klara förskola på idén och arbetsledaren där kom tidigt att ingå i en arbetsgrupp som skulle titta vidare på idén och diskutera hur bussarna skulle inredas utifrån Malmöbehov.

Då sdf Centrum valde att inte satsa på förskolebuss, blev en buss ”över”. Möllevångens förskola anmälde sitt intresse, varmed två förskolebussar beställdes till sdf Södra innerstaden.

Den första förskolebussen, kopplad till nya Klaras förskola, invigdes den 4 december 2009. I samband med detta aktualiserades beställningen av en andra förskolebuss som anlände till Möllevångens förskola den 1 mars 2010.

Uträkningar inför satsningen gav gällande att förskolebussarna skulle vara kostnadsneutrala i förhållande till en ”vanlig” förskoleavdelning.

Förskolebussarna

Förskolebussarna ägs av Vagnparken i Skåne AB (ViSAB) och leasas därifrån av sdf Södra innerstaden genom Klara förskola respektive Möllevångens förskola. Avtalstiden på båda bussarna löper till och med 2020-12-31.

Under den tid bussarna inte är i bruk, d.v.s. kvällar, nätter, helger och under sommarens semestertid, står de uppställda på BK bussgarage där det genom ViSAB ingår städning, tvätt, tömning av tankar, daglig tillsyn och service.

Förskolebussarna rymmer 20 barn samt 4 personal/vuxna exklusive busschauffören. Bussarna är utrustade med alkalåsar. Samtliga säten där barnen sitter är formerade fyra och fyra kring bord. Detta innebär möjlighet att både äta och pyssla vid borden. Under färdtid är samtliga passagerare fastspända. De barn som behöver har bilstol eller billkudde. Då man stiger på bussen tas skor och ytterkläder av, dels för att det ska kännas som en avdelning, dels för att inte dra in smuts.

Längst bak i bussarna finns en ”mys/läshörna” i form av en soffa, ett litet pentry, toalett, förvaring för extrakläder, pedagogiskt material och ett torkskåp. På bussarna finns en vattentank för toalett/tvätt. Dricksvatten förvaras i en stor dunk som byts dagligen. Under bussarna finns förvaring för utomhusredskap. Bussarna är också utrustade med markis på långsidan i syfte att kunna skapa ett extra rum med skydd för sol eller regn.

Förskolebussen – nya Klara förskola

Planering/uppstart

Idén om en förskolebuss kopplad till nya Klara förskola presenterades för personalgruppen på en arbetsplatsträff hösten 2008. Med bakgrund av att hela personalgruppen tyckte att det var en rolig och intressant idé, anmälde sig förskolan som intresserade av att utöka verksamheten med en mobil avdelning. Man hade uppfattningen att detta skulle vara ett bättre alternativ än att utöka barngrupperna och förtäta på förskolans befintliga avdelningar, samtidigt som det skulle innebära att barnen gavs möjlighet att komma ut i naturen.

Personalgruppen som skulle arbeta på förskolebussen tillsattes utifrån intresseanmälningar från befintlig personal samt deras lämplighet d.v.s. kompetens i form av organisationsförmåga och förmåga att vara tydlig och sätta gränser. Dessa egenskaper bedömdes som viktiga för att kunna hantera de speciella omständigheter

som det skulle innebära att tillbringa dagarna utanför gängse fysiska rammar. Den tillsatta personalgruppen var sedan delaktig i hur arbetet på bussen skulle organiseras och i bussinredningens utformning. En ur personalen anmälde sitt intresse att ta busskörkort, vilket genomfördes sommaren 2009 och bekostades av förvaltningen.

Inför uppstarten av förskolebussen genomfördes en riskbedömning i samråd mellan biträdande rektor och fackliga representanter. I riskbedömningen återfinns hur personalens raster ska hanteras, vilka åtgärder som ska vidtas vid sjukdom och olycksfall, hur man ska hantera besök på nya platser osv.

Inför uppstarten genomfördes också en kartläggning av platser man kunde tänka sig att åka till med bussen. Personal och barn åkte runt i minibuss för att titta på och göra riskanalyser, samtidigt som barnen tränades i att åka buss och besöka olika platser.

I samband med förskolebussens tillkomst utökade förskolan sin verksamhet med 18 barn. Från förskolekön togs 1-2 åringar in och placerades på småbarnsavdelningarna, samtidigt som man flyttade 3-åringarna till en ny ”mellanavdelning”. Tidigt beslutades att det inte var lämpligt, vare sig ur ett pedagogiskt eller ur ett säkerhetsperspektiv, att ha 1-2 åringar på bussen utan att de två avdelningarna med 3-4 åringar respektive 4-5 åringar obligatoriskt skulle alternera att vara på bussen varannan månad. Två personal skulle följa barnen på respektive avdelning. En personal, busschauffören, skulle alltid finnas på bussen och en annan personal skulle alltid finnas på avdelningen inne på förskolan. Dessa skulle därmed arbeta med barnen från båda avdelningarna.

Föräldrarna till barn på nya Klara förskola involverades i processen i februari 2009 då man höll ett första informationsmöte. Föräldrarna gavs då möjlighet att lyssna på personalens tankar och idéer kring en avdelning på buss och också komma med frågor och synpunkter. Informationsmötet följdes upp med visning av en ”demobuss” då intresserade föräldrar, barn samt personal fick en ”prova på dag” i Bokskogen. Samma kväll anordnades en föreläsning på förskolan för föräldrar och personal om utomhuspedagogik. Ytterligare ett föräldramöte hölls i oktober 2009 då man visade bildspel över förskolebussverksamhet. Utöver detta lyftes särskilt frågan om förskolebuss ur varje enskilt barns/föräldrars perspektiv under de utvecklingssamtal som hölls med respektive barns föräldrar under våren och hösten 2009. Av de sammanlagt 40 barn som var berörda av förskolebussen, valde föräldrarna till ett barn initialt att flytta till annan förskola. De ångrade sig dock efter en kort tid och flyttade tillbaka.

Förskolebussen invigdes och togs i bruk i december 2009. Under den första tiden arbetade personalen mycket med rutiner. Man åkte upprepade gånger till samma ställen för att barnen skulle känna igen sig, alla fick bestämda platser i bussen för att känna trygghet, man tränade på hur man skulle gå på och av bussen, hur träd och buskar utgör gränser (istället för staket) osv. Man organiserade också personalen så att alla skulle veta vem som gör och har ansvar för vad.

Verksamheten i nuläget

Barn

Vid förskolebussens införande valde man på nya Klara förskola att samtliga äldre barn skulle omfattas. Detta innebär att man varierar två avdelningar, varannan månad är 4-5 åringarna i bussen och varannan månad är 3-4 åringarna i bussen. Den månad barnen inte är på bussen, har de sin avdelning på nya Klara förskola. Respektive avdelning omfattar 20 barn.

Inför hösten 2011 planerar man att förändra verksamheten. En avdelning kommer att förläggas permanent på bussen och den andra på förskolan (*se varför under rubriken planerad förändring 2011, nedan*). Med anledning av detta gick en förfrågan till föräldrarna avseende intresset att ha sitt barn heltid på förskolebussen. Föräldrarna till 25 barn återkom med intresse att ha sitt barn på förskolebussen. Då bussen omfattar 20 platser, har man valt att placera de äldsta barnen på bussen medan resterande satts upp i kö.

Personal

Antalet personal på förskolebussen är alltid tre. Busschauffören, tillika förskollärare, arbetar alltid på bussen medan övrig personal i ”team” om två, följer med respektive avdelning, varannan månad på bussen, varannan månad inne på förskolan. Den personal som följer respektive avdelning består i nuläget av en utbildad förskollärare och en utbildad lärare (för tidiga år) i vardera ”team”. Vid tillfällen någon av personalen på bussen är frånvarande, ersätts denna med van personal från någon av de övriga avdelningarna på förskolan. Om busschauffören/förskolläraren är frånvarande ersätts han med en inhyrd busschaufför samt en van personal.

Personalen som arbetar på bussen måste, för verksamhetens genomförande, arbeta heltid. Deras arbetstid är förlagd till 07.30-16 alternativt 08.00-16.30, vilket innebär att de inte öppnar/stänger hela förskolan. Under sitt arbetspass har personalen vardera 30 minuters rast, då de har möjlighet att gå ifrån eller att stanna på bussen. Rasterna tas utifrån verksamhetens behov. Det finns möjlighet för personalen att koka kaffe o.d. på bussen.

Sedan förskolebussens tillkomst har en personal slutat och ersatts. För närvarande är en personal tjänstledig för att arbeta som biträdande rektor, hon har ersatts av en vikarie som är välkänd hos barnen.

Verksamhetens ramar

Förskolebussen är ingen utflyktsbuss utan utgör ordinarie verksamhet i form av en avdelning på hjul.

Bussen har sin uppsamlingsplats direkt utanför Nya Klara förskola och är ute mellan klockan 9 och 15 varje vardag. Busschauffören inleder sin arbetsdag med att hämta bussen på uppställningsplatsen på BK bussgarage och avslutar arbetsdagen med att återlämna den på samma ställe. En del barn lämnas och/eller hämtas vid bussen

medan andra har behov av omsorg före och/eller efter bussens verksamhetstid. Innan kl 9 och efter kl 15 är barnen från bussen inne på Nya Klara förskola, där avdelningen under dessa tider slås samman med den avdelning som varannan månad alternerar på bussen. Barnen äter frukost på förskolan medan de äter lunch och mellanmål på bussen. Varje morgon hämtar man mat på Sofielundsskolan. Maten förvaras i kantiner och man äter utomhus eller i de fall det är dåligt väder, på bussen.

Vid förskolebussens uppstart kartlades platser att åka till, där också riskanalyser gjordes. Denna kartläggning används nu i verksamheten och platserna besöks frekvent. I de fall nya platser besöks, görs alltid initialt en riskanalys. De platser man åker till ligger oftast inom en radie av två mil från nya Klara förskola för att barnen inte ska sitta på bussen för långa stunder i taget.

Förskolebussens personal har lagt upp en struktur för verksamheten med tydlig ansvarsfördelning kring vem av personalen som gör vad och när. Det finns framarbetade rutiner för hur barnen går av och på bussen, hur barnen går i led till och från bussen, vilka områden barnen har att hålla sig inom osv.

Samtlig personal har genomgått barnolycksfallsutbildning och HLR (hjärt och lungreddning). Inne på förskolan förvaras dokumentering för vilka åtgärder som ska vidtas om olycka eller skada inträffar. På bussen finns en planeringskalender innefattande viktiga telefonnummer och kontaktuppgifter till föräldrar. Till bussen hör också en mobiltelefon. Enbart smärre olyckstillbud/sjukdom har hittills inträffat i verksamheten. Vid dessa tillfällen har föräldrarna till berört barn hämtat där bussen varit för dagen.

Företrädesvis bedrivs verksamheten utomhus. Vid dåligt väder finns möjlighet att ha viss verksamhet på bussen och bussen är utrustad med pedagogiskt material, bland annat lego, böcker och ritmaterial. Man utnyttjar också möjligheten att åka till museum o.d. Då en del föräldrar uttryckt tveksamhet till att barnen åker då det är halt väglag, har man beslutat att bussen vid dessa tillfällen endast kör kortare sträckor.

Under ca 6 veckor på sommaren slås förskolans, och ibland även andra förskolors, avdelningar samman. Under denna period används inte bussen.

Den pedagogiska verksamheten

I likhet med verksamhet inne på förskolan, följer förskolebussen läroplanen. I förskolebussen läggs stor vikt vid utepedagogiken. Man använder naturen som redskap såväl när det gäller språk, matematik och fysisk aktivitet. Personalen menar att naturen erbjuder ett stort spelrum som det är upp till pedagogernas och barnens kreativitet att använda. Ofta arbetar man med olika aktuella teman på avdelningen. Bussen används för att ta sig till platser som hänger samman med temat, t.ex. kan man ta sig till havet och till museets akvarie om man har fiskar som tema. Temaarbetena avspeglas också i verksamheten som bedrivs under perioden inne på Nya Klara förskola där temaarbeten avslutas och förbereds.

Verksamheten på bussen planeras utifrån olika syften och en del aktiviteter är återkommande. Till exempel åker man på måndagar till Skryllegården då det är ett tryggt ställe för barnen efter helgen, en dag i veckan åker man till Alnarp för det är bra när man har gymnastik, en dag åker man till Svaneholms slott för empatiövningar och drama medan övriga två dagar anpassas efter vilket tema man för tillfället arbetar med.

Planerad förändring

Anledningen till att man från hösten 2011, planerar att förändra verksamheten till att ha en permanent avdelning på förskolebussen, är dels att man vill undvika att ha blöjbarn på bussen eftersom detta medför ett tungt arbetsmoment för personalen i bussens begränsade utrymme. Huvudanledningen är dock att personalen upplevt det som rörigt att variera avdelningarna. Man har haft svårt att hålla fast vid en röd tråd i den pedagogiska verksamheten då man fått avbryta för byte av avdelning, detta gäller framförallt för den personal som är stationär på bussen respektive inneavdelningen och därmed byter barngrupp varje månad. En permanent avdelning på bussen tror man kommer att medföra ett utvecklande av den pedagogiska verksamheten på så sätt att man kan utforska bredare och djupare. I samband med organisationsförändringen kommer också personalförändringar att ske. Nuvarande busschaufför/förskollärare samt ytterligare en personal (lärare tidiga år) lämnar förskolan för tjänster i andra kommuner. I nuläget har deras tjänster inte tillsatts.

Ekonomi

Förskolebussen kopplad till nya Klara kostar totalt ca 2,2 milj. kronor/år. Kostnaderna innefattar personalkostnader, busskostnader i form av leasing, försäkring, fordonsskatt, städning, tvätt, tömning av tankar, parkering, daglig tillsyn, diesel och service samt måltider, pedagogiskt material, telekommunikation och övriga kostnader.

Kostnaden ligger något över den budgeterade. Detta har troligen sin förklaring i att det initialt var svårt att bedöma kostnaderna eftersom det då inte fanns liknade verksamhet att relatera till.

Den totala kostnaden för förskolebussen, utslaget per barn och år beräknas till ca 114 tkr. Detta kan jämföras med Sommarbäckens förskola som byggdes ut med baracker där kostnaden beräknas till ca 130 tkr/barn och år och med den nybyggda Röda Lindens förskola där kostnaden beräknas till 124 tkr/barn och år.

I beräkningen av förskolebussens kostnader inräknas inte eventuella reparationer av bussen. Inte heller ingår kostnader för förskolans ordinarie lokaler, där en del av barnen tillbringar tid före och efter förskolebussens verksamhetstid, eller vikarier/busschaufför som tas in då ordinarie personal är frånvarande.

Uppfattningar/upplevelser av verksamheten

Personalens uppfattning/upplevelse

Sammanlagt har sex medarbetare knutna till nya Klara förskola lämnat synpunkter på förskolebussen, två i chefsposition, tre som arbetar på bussen samt en som arbetar inne på förskolan.

Överlag upplever all tillfrågad personal verksamheten på förskolebussen som mycket bra och positiv. Samtliga medarbetare på bussen rekommenderar verksamheten starkt och uppger att de har svårt att tänka sig att arbeta ”inne” igen.

Styrkor

- Förskolebussarna är ett nytänk. Det är positivt att prova nya vägar för att genomföra uppdraget.
- Barn som bor i stadsmiljö ges möjlighet att också vistas på landet. De får andra bilder, uppleva både stad och landsbygd, variation med olika miljöer och lär känna sin stad och dess omgivning.
- Barnen använder sin kropp, bär stenar och kottar, springer, är fysiskt aktiva, vilket också gör att motoriken utvecklas tidigare.
- Det är färre konflikter bland barnen eftersom det finns så mycket annat att göra.
- Det skapar sammanhållning och samarbete mellan barnen i gruppen eftersom de är mer hänvisade till varandra.
- Klimatet är lugnare, lägre ljudnivå, mer samtal.
- Barnen blir mer självständiga, klär på sig själva i högre utsträckning, löser problem.
- De får större fantasi och kreativitet. Barnen hittar på lekar utifrån vad naturen erbjuder. När de ibland kommer till en organiserad lekplats numera, väljer de ofta bort lekredskapen för att leka vid sidan av, i naturen.
- Personalen är mer närvarande, inga telefoner eller andra yttre omständigheter stör, vilket ökar kvalitén för barnen.
- Bra med variation även för personalen. Det ger energi, de känner sig friskare.
- Allt som behövs finns i bussen, toalett, mat, värmeskåp, pedagogiskt material.

Svårigheter/Hinder/Att tänka på

- Verksamheten är personalkrävande, det måste ur säkerhetssynpunkt alltid vara tre personal, kan ej avvara någon någon gång.

- Relativt kostsamt.
- Det är svårt med blöjbarn, utrymmena är begränsade vilket innebär tungt arbetsmoment för personalen om det finns flera blöjbarn.
- Bussen är något låg, om man är lång är det svårt att stå upprätt.
- Det är svårt att torka kläder, torkskåpet litet och inte så effektivt som de som finns inne på förskolan.
- Det kan bli lång väntetid när det är kallt och alla barn ska kläs på mycket kläder eller när det regnar och alla ska ha regnkläder. Ofta löses detta genom att en pedagog går iväg med första hälften av barnen när de är klara.
- Det kan vara sårbart med endast en busschaufför.
- Ont om planeringstid för personalen.
- Att variera avdelningar varannan månad är negativt för den pedagogiska verksamheten då det är svårt att ha en ”röd tråd”.
- Barnen får inte ta upp mat själv/bre sina egna smörgåsar eftersom detta strider mot miljöförvaltningens bestämmelser.

Utvecklingsmöjligheter

- Bredda verksamheten i stadsdelen så att alla barn får möjlighet att komma ut i naturen.
- Bussen skulle kunna kombineras med annan verksamhet t.ex. ett hus ute på landet, dit barnen åker, ev. i omgångar, på dagarna.
- Använda bussen på somrarna till de sammanslagna avdelningarna, hyra in busschaufför.
- Bilda ett bussnätverk med övriga förskolebussar i Malmö (alt i Södra innerstaden).
- Hitta nya sätt att nå föräldrar med information (t.ex. blogg med foton från platser man besöker).
- Mer planeringstid för personalen på bussen.
- Göra en lokal arbetsplan för bussen som ett avsnitt i verksamhetsplanen.
- Utbilda fler med busskörkort.

Föräldrars uppfattning/upplevelse

Sammanlagt har arton föräldrar med barn från de två avdelningar som åker med förskolebussen lämnat synpunkter. Synpunkterna har lämnats till utredaren i samband med hämtning/lämning på förskolan.

Generellt sätt är föräldrarna positiva till förskolebussen, sexton föräldrar är mycket positiva medan två föräldrar är mer tveksamma. Hos de som är tveksamma uppger båda att barnen fryser på vintern. En uppger dessutom att hennes barn inte vill vara på bussen och blir trött, medan den andre uppger att hennes barn blir åksjukt. Övriga föräldrar uppger att de är mycket nöjda med verksamheten och att deras barn trivs. De flesta skulle vilja att deras barn är på bussen hela tiden.

Som positivt anges bland annat:

- Barnet är mer företagsamt
- Barnet har fått kunskaper om saker hon/han inte fått annars
- Springer inte längre iväg – har lärt sig att respektera osynliga gränser
- Barnet mer harmonisk
- Lugnare
- Pratar mer
- Barnen får hela tiden prova nya saker
- Mer fysiskt aktiv
- Barnet får mer energi men blir också lugnare
- Barnet har fått lättare att koncentrera sig
- Friskare
- Lär sig om djur och natur
- Sover bättre på natten
- Gladare
- Får se nya miljöer som vi inte har möjlighet att ge annars
- Upplever att det blivit färre konflikter mellan barnen på avdelningen
- Barnet van vid att vara ute i olika väder
- Bra personal

Barnens uppfattning/upplevelse

Synpunkter från barnen har inhämtats under en dag då utredaren följde med på förskolebussen. Samtliga tillfrågade barn var positiva till bussen och angav bland annat att:

- ”Man kan leka vad man vill”
- ”Man kan leka tjuv och polis och kurragömma”
- ”Man kan leka med pinnar och med skogssniglar och med spindlar”
- ”Jag tycker att det är bäst att åka med bussen, mycket bättre än att vara inne, man får vara ute jättemycket och få frisk luft”
- ”Man kan brottas”
- ”Om det regnar kan man bygga lego inne i bussen, på bordet”
- ”Jag gillar gymnastiken, det är bäst när man får krypa under stockar”

Förskolebussen – Møllevångens förskola

Planering/uppstart

Idén om en förskolebuss kopplad till Møllevångens förskola väcktes i samband med en förestående renovering av förskolans bottenvåning på grund av vattenläcka. Vid tillfället stod utrymmet till stora delar outnyttjat, en del av det användes som gymnastiksal, resterande företrädesvis till förvaring. Då bottenvåningen inte uppfyller kraven på inomhusmiljö för ordinarie förskoleverksamhet, såg man möjlighet att göra om bottenvåningen till hemvistlokal, morgnar och eftermiddagar, och kombinera denna med en förskolebuss. Idén förankrades i förvaltningsledningen och erfarenheter inhämtades från Nya Klara förskolebuss, som då hade varit i bruk under några månader.

Personalgruppen på Møllevångens förskola ställde sig positiva till idén och en intern intresseförfrågan om att arbeta på bussen gick ut. Tre personal med intresse för utomhuspedagogik anmälde sig direkt, varav en också var intresserad av att ta busskörkort. Dessa tre tillsattes att arbeta på förskolebussens avdelning ”Buster”.

Inför uppstarten av förskolebussen genomfördes en riskbedömning i samråd mellan biträdande rektor och fackliga representanter. Riskbedömningen baserades på den riskbedömning som gjordes i samband med uppstarten av Nya Klara förskolebuss och tar upp hur personalens raster ska hanteras, vilka åtgärder som ska vidtas vid sjukdom och olycksfall, hur man ska hantera besök på nya platser osv.

Inför uppstarten tog Møllevångens förskolebuss också del av den kartläggning och de riskanalyser som Nya Klara förskolebuss upprättat för platser att besöka.

Information om att förskolebussen skulle starta gick ut till samtliga föräldrar med barn på Møllevångens förskola, genom ett nyhetsbrev. Intresserade föräldrar (med barn i åldern 3-5 år) bjöds in till ett informationsmöte. Till detta möte inbjöds även intresserade föräldrar från närliggande förskolor inom rektorsområdet. Därefter gavs föräldrarna möjlighet att komma och titta på Nya Klara förskolebuss som stod uppställd utanför Møllevångens förskola en eftermiddag/kväll. Det fördes också individuella samtal med intresserade föräldrar då man diskuterade förutsättningar ur varje enskilt barns perspektiv. När platserna fördelats hölls ytterligare ett möte för berörda föräldrar med praktisk information kring verksamheten.

Företrädesvis tillsattes de 20 platserna på bussen med barn från Møllevångens förskola. En del barn kom också från närliggande förskolor inom rektorsområdet. De platser som genom detta frigjordes på förskolorna tillsattes med barn från kön. På detta sätt utökades förskoleplatserna i rektorsområdet med 20 platser.

Förskolebussen invigdes och togs i bruk i april 2010. Igångsättandet skedde relativt fort och personalen hade ont om tid att planera inför starten. Man koncentrerade sig

till en början att bygga upp rutiner i form av bestämda platser på bussen, hur av- och påstigning skulle ske och gränser för hur långt barnen fick röra sig vid utvistelse. Resterande rutiner byggdes upp efterhand och efter behov och underlättades av att personalen arbetat tillsammans tidigare och kände varandra väl.

Verksamheten i nuläget

Barn

20 barn i åldern 3-5 år har sin permanenta plats, måndagar till torsdagar, på förskolebussens avdelning Buster. På fredagar är man inne i hemvistens lokaler.

Om det föreligger särskilda skäl (läkarbesök ed), finns möjligheten för ett barn att stanna på någon av förskolans andra avdelningar under en dag.

Rekrytering till platserna på förskolebussen skedde initialt bland barn från rektorområdet. Rekrytering till plats som blir ledig sker nu via den ordinarie kön till förskoleplatser, där det finns möjlighet för föräldrar att specifikt önska plats på förskolebuss.

Inget barn har slutat på förskolebussen på grund av otrivsel ed.

Personal

Antalet personal på förskolebussen är alltid tre. Busschauffören, tillika barnskötare, arbetar alltid på bussen. Övriga två personal, som är förskollärare, följer med barnen måndagar till torsdagar på bussen och fredagar inne på förskolan.

Vid tillfällen någon av personalen på bussen är frånvarande, ersätts denna alltid med en och samma vikarie (som också är vikarie på förskolans övriga avdelningar). Om busschauffören/barnskötaren är frånvarande ersätts hon med en inhyrd busschaufför samt vikarien.

Personalen som arbetar på bussen har i grunden heltidstjänster. De har sin arbetstid förlagd till kl. 8.00–17.00, vilket innebär att de inte öppnar/stänger hela förskolan. För närvarande arbetar en av dem heltid medan de övriga arbetar 75% (ledig fredagar då avdelningen är inne) respektive 90% (ledig varannan tisdag då vikarien är med i bussen). Under dagen har personalen vardera 30 minuters rast, då de har möjlighet att gå ifrån eller att stanna på bussen. Rasterna tas utifrån verksamhetens behov. Det finns möjlighet för personalen att koka kaffe o.d. på bussen.

Förskolebussens personal har gemensam planeringstid på förskolan en gång i månaden (2 timmar). Resterande planering görs inom verksamhetstiden.

Personalgruppen på förskolebussen är intakt sedan verksamhetens tillkomst.

Verksamhetens ramar

Fyra dagar i veckan utgör förskolebussen ordinarie verksamhet som en av fem avdelningar på Møllevångens förskola. Den femte dagen är förskolebussens avdelning i förskolans lokaler, medan bussen används som utflyktsbuss för barn på de övriga avdelningarna. Syftet med detta är att alla barn på förskolan ska få möjlighet att komma ut i naturen och få del av utomhuspedagogiken.

Bussen har sin uppsamlingsplats utanför Møllevångens förskola och är ute mellan klockan 9 och 15 varje vardag. Busschauffören/barnskötaren inleder sin arbetsdag med att hämta bussen på uppställningsplatsen på BK bussgarage och avslutar arbetsdagen med att återlämna den på samma ställe. En del barn lämnas och/eller hämtas vid bussen men de flesta har behov av omsorg före och/eller efter bussens verksamhetstid. Innan kl. 9 och efter kl. 15 är barnen från bussen inne på hemvisten på Møllevångens förskola. Varje morgon hämtas lunchmat på Sofielundsskolan. Maten förvaras i kantiner och man äter utomhus eller på bussen. Frukost äter barnen på hemvisten, lunch och mellanmål på bussen.

Inför uppstarten av förskolebussen tog man del av Nya Klaras kartläggning av platser att åka till, där också riskanalyser gjorts. Kartläggningen används i verksamheten och platserna besöks frekvent. När nya platser besöks, görs alltid initialt en riskanalys. De platser man åker till ligger oftast inom 30 minuters bussfärd från Møllevångens förskola då man vill undvika att barnen sitter på bussen för långa stunder i taget.

Förskolebussens personal har lagt upp en struktur för verksamheten. Eftersom de arbetat tillsammans sedan tidigare har de dock inte upplevt behov av att i detalj strukturera arbetet utan menar att det mesta löper och fördelas naturligt. Även om det finns tydliga regler kring t.ex. fysiska gränser för barnen att röra sig inom, poängterar personalen också att barnen utvecklas genom ”frihet under ansvar”.

Samtlig personal har genomgått barnolycksfallsutbildning och HLR (hjärt och lungräddning). På bussen finns dokumenterat vilka åtgärder som ska vidtas om olycka eller skada inträffar, viktiga telefonnummer och kontaktuppgifter till föräldrar. Till bussen hör också en mobiltelefon. Endast mindre olyckstillbud har hittills inträffat i verksamheten, dessa var dock oberoende av verksamhetens förläggning till buss.

Företrädesvis bedrivs verksamheten utomhus. Vid dåligt väder finns möjlighet att ha viss verksamhet på bussen och bussen är utrustad med pedagogiskt material, bland annat böcker, ritmateriel och lego. Man utnyttjar också möjligheten att åka till museum o.d. Vid halt väglag stannar man på hemvisten.

Under fyra veckor på sommaren, de två sista i juni och två första i augusti, används bussen som utflyktsbuss för förskolorna inom Møllevångens rektorsområde. Varje förskola har då möjlighet att boka bussen vid vardera två tillfällen för att åka på utflykt med barn som är på förskolan under sommaren. Under juli månad, då busschauffören har semester, står bussen stilla.

Den pedagogiska verksamheten

Precis som i annan förskoleverksamhet, följer verksamheten på förskolebussen läroplanen och man menar att allt man kan göra inne, kan man också göra ute. I förskolebussen har man ett medvetet innehåll i en utomhuspedagogik som bygger på att barn ska erbjudas en verksamhet som innehåller lek, språkutveckling, matematik, skapande verksamhet, natur och miljö.

I verksamheten använder man naturen som redskap i alla moment. Naturen möjliggör för barnen att inte bara lyssna och samtala, utan att också känna och uppleva. Personalen menar att naturen erbjuder ett stort spelrum med tillgång till konkreta saker att utgå ifrån som bidrar till nya upptäckter och ny kunskap.

Verksamheten på bussen planeras utifrån olika syften och barnens aktuella intresse och behov. Ofta gör man en grovplanering för veckan, dock överväger man dagligen vart man åker och vad man gör utifrån väder och barnens direkta intresse.

Ekonomi

Förskolebussen kopplad till Møllevångens förskola kostar totalt ca 2,3 milj. kronor/år. Kostnaderna innefattar personalkostnader, busskostnader i form av leasing, försäkring, fordonsskatt, städning, tvätt, tömning av tankar, parkering, daglig tillsyn, diesel och service samt måltider, pedagogiskt material, telekommunikation och övriga kostnader.

Kostnaden ligger i paritet med budgeten.

Den totala kostnaden för förskolebussen, utslaget per barn och år beräknas till ca 117 tkr. Detta kan jämföras med Sommarbäckens förskola som byggdes ut med baracker där kostnaden beräknas till ca 130 tkr/barn och år och med den nybyggda Röda Lindens förskola där kostnaden beräknas till 124 tkr/barn och år. I jämförelse med kostnaden, för förskolebussen kopplad till Nya Klara förskola, 114 tkr/barn och år, är Møllevångens förskolebuss något dyrare. Detta beror på högre leasingarvode då Møllevångens buss tillkom senare.

I beräkningen av förskolebussens kostnader inräknas inte eventuella reparationer av bussen. Inte heller ingår kostnader för förskolans ordinarie lokaler, där en del av barnen tillbringar tid före och efter förskolebussens verksamhetstid, eller vikarier som tas in då ordinarie personal är frånvarande.

Uppfattningar/upplevelser av verksamheten

Personalens uppfattning/upplevelse

Sammanlagt har fem medarbetare knutna till Møllevångens förskola lämnat synpunkter på förskolebussen, en i chefsposition, en övergripande samt tre som arbetar på bussen.

Överlag upplever samtliga verksamheten på förskolebussen som mycket bra och positiv. Samtliga medarbetare på bussen rekommenderar verksamheten starkt och uppger att de ”inte skulle vilja arbeta på annat sätt”.

Styrkor

- Personalen är hela tiden närvarande i tanke och handling, inga telefoner eller annat som stör. Kommer närmare barnen.
- Personalen i arbetsgruppen känner varandra väl, har samma syn på verksamheten och delar värdegrund.
- Verksamheten har kommit alla barn på Möllevångens förskola till del, dels genom att bussen används som utflyktsbuss en dag i veckan och till viss del under sommaren, dels eftersom utemiljöperspektivet speglar av sig även på övrig förskolepersonal och gett en kvalitetsförstärkning på hela förskolan.
- Dagarna är fyllda av intryck, nya infallsvinklar och nya upplevelser för barnen. De får prata, höra, känna, inte bara se på bild utan hela tiden uppleva i verkligheten.
- Genusperspektivet – invanda könsroller spelar mindre roll i naturen, det finns inte styrda rum på samma sätt som inne (dockrum, byggrum osv), vilket medför att barnen leker på annat, mer likartat sätt, oberoende av kön.
- Rörelsefrihet för barnen, vilket medför att de utvecklar grovmotoriken och får bättre fysik.
- Färre konflikter bland barnen.
- Friskare barn och personal.

Svårigheter/Hinder/Att tänka på

- Det finns en risk när det gäller mångfalden - om förskolebussen främst väljs av etiskt svenska, miljömedvetna föräldrar, vilket det finns viss tendens till.
- Det kan vara sårbart med endast en busschaufför.
- Det är ont om planeringstid/tid för dokumentation för personalen.
- Verksamheten satte igång fort, det borde funnits mer tid för planering inför starten.
- Det är svårt med blöjbarn, utrymmena är begränsade och det utgör ett tungt arbetsmoment för personalen om det finns flera blöjbarn.
- Bussen är något låg, om man är lång är det svårt att stå upprätt.

Utvecklingsmöjligheter

- På sikt tillsätta flerspråkig personal som speglar stadsdelen.
- En gemensam vikarierande busschaufför för förskolebussarna.
- Ett gemensamt nätverk, gemensamma utbildningsinsatser för samtliga förskolebussar.
- Utöka personalstyrkan med ytterligare en personal för möjligheten att i vissa fall kunna dela in barngruppen i mindre grupper. Detta är svårt idag ur säkerhetssynpunkt.
- Utökad planerings/dokumentationstid för personalen.

Föräldrars uppfattning/upplevelse

Sammanlagt har elva föräldrar med barn på förskolebussen lämnat synpunkter. Synpunkterna har lämnats till utredaren i samband med hämtning/lämning på förskolan.

Generellt sätt är samtliga föräldrar positiva till förskolebussen. En uppger att det kan vara lite motigt under vintermånaderna, en att barngruppen är för stor i förhållande till personalgruppen och ytterligare en att det kan vara negativt att vara bunden till hämtnings/lämningstider utifrån busstiderna, övriga är odelat positiva. Samtliga uppger att deras barn trivs. Som positivt anges bland annat:

- Barnet är mer framåt och öppen
- Barnet har upptäckt mycket nytt och fått kunskaper om saker hon/han inte fått annars
- Friskare
- Lärt sig respektera djur och natur
- Gladare
- Får se nya miljöer som vi inte har möjlighet att ge annars
- Upplever att det blivit färre konflikter mellan barnen på avdelningen
- Bra personal och barnet är trygg i barngruppen
- Barnet har utvecklat sin grovmotorik,
- Vågar mer och har blivit mer självständig
- Får se nya miljöer
- Barnet förstår gränser, vikten av att hålla sig inom ett område
- Ökat intresse för omvärlden
- Skapat nätverk mellan föräldrarna
- Bra med de kompletterande lokalerna – att starta och avsluta inne och möjligheten att kunna vara inne vid dåligt väder

Någon förälder föreslår att man utvecklar verksamheten genom att ha mer/fler pedagogiska inslag under restiderna på bussen.

Barnens uppfattning/upplevelse

Synpunkter från barnen har inhämtats under en dag då utredaren följde med på förskolebussen. Samtliga tillfrågade barn var positiva till bussen och angav bland annat att:

- ”Det är kul att åka till Falsterbo och Skånes djurpark”
- ”Det är kul att leka med alla, fröknarna också”
- ”Jag tycker att det är kul att pyssla, att måla stenar ute”
- ”Fast ibland är det kul att pyssla inne”
- ”Vi leker med pinnar och stenar”
- ”Vi brukar klättra i träd”
- ”Ibland är vi på stranden”
- ”Vi lyssnar på musik i bussen
- ”Det är kul att åka buss till olika ställen”

Forskning

Stora delar av den forskning som gjorts kring utevistelse, visar att både barn och vuxna mår bättre av att vistas ute. Nedan ges några exempel.

I en temaartikel i ”*Förskolan*” (Claesdotter, 2004) beskriver Anders Szczepanski betydelsen av utomhuspedagogik. Han menar att det finns så mycket kunskap om varför man ska vistas ute att ingen borde kunna motivera sig till att vara inne. Utemiljön är överlägsen när det gäller att åskådliggöra det abstrakta, vilket han menar är särskilt viktigt för barn i förskolan som inte har det teoretiska tänkandet. Inomhus är inlärningsmiljön mer konstlad, där kan man bara beskriva kunskap. Kunskap, menar Szczepanski, skapas bäst genom bekantskap.

Ett motiv för att bedriva utomhuspedagogik menar Brügge & Szczepanski, (1999) är att helt andra krav ställs i utomhusmiljön, vilka kräver samarbete och därigenom utvecklar social kompetens. Arbete ute i en variationsrik naturpräglad miljö bjuder oftast på utmaningar och fordrar ett samarbete som inomhusmiljön inte i lika hög grad erbjuder. I och med att naturen inte har några väggar begränsas inte lärandet, utan nya möjligheter dyker ständigt upp. Skolan lika väl som förskolan borde ha större möjligheter till att nyttja uterummet som en pedagogisk resurs, menar Brügge och Szczepanski.

Pia Björklid refererar i sin kunskapsöversikt ”*Lärande och fysisk miljö*” (2005) till forskningen ”*Ute på dagis*” (Grahm mfl., 1997) där resultatet visat att de barn som är ute mycket har färre konflikter, leker fantasifullare och har mer varierade lekar. Barnen har även starkare fysik, bättre motorik och är vigare.

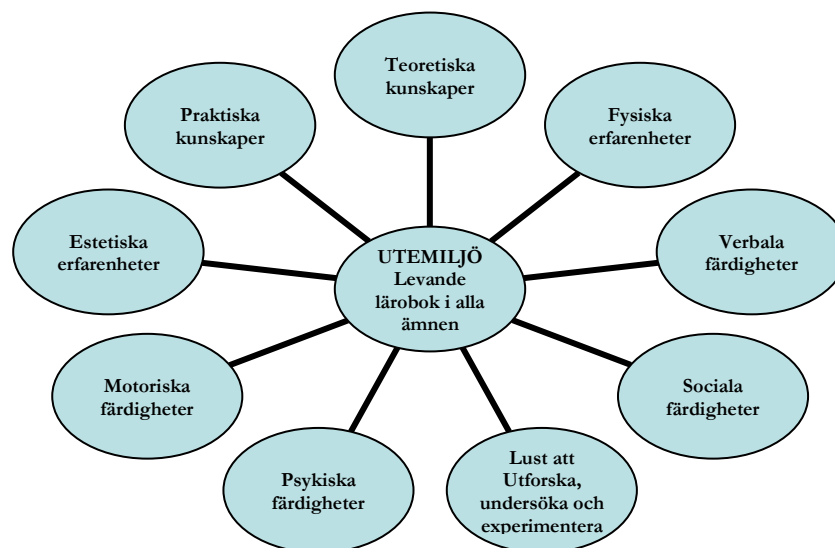
Fredrika Mårtensson (2003) beskriver exempel på att lek ute är utvecklingsfrämjande för förskolebarn, bland annat menar hon att konflikterna blir färre eftersom barnen har

större ytor att röra sig på och att lekmaterialen ligger löst tillhanda och inbjuder till en enorm kreativitet och fantasi.

När det gäller grovmotorik och fysisk form har Pia Nilsson, sjukgymnast och idrottslärare, och Margareta Söderström, allmänläkare och forskare, tillsammans genomfört en undersökning på fem förskolor. Genom denna konstaterades att de barn som var utomhus och lekte i varierad naturmiljö, både hade bättre fysisk kondition och balans. I studien beskrivs att bra grovmotorik och fysisk form kan ha positiva effekter på hälsan, både omedelbara och på längre sikt. Omedelbara positiva effekter kan vara att barnen får en bättre kroppsuppfattning, vilket samtidigt ökar förmågan att fokusera och behålla uppmärksamheten. Positiva effekter på längre sikt kan t ex innefatta bättre skelett, mindre fetma, mer muskler, bättre ämnesomsättning, lägre blodtryck och kanske en bättre hållning. Eftersom det förefaller vara ett samband mellan barnens å ena sidan grovmotorik och fysiska form och å andra sidan deras utevistelser och utomhusmiljöer så menar man i studien att möjligheterna till rörelse i varierad utomhusmiljö i förskolan, bör utvecklas (*Arena Förskolan/skolan* 2002).

I boken ”*Utombuspedagogik som kunskapskälla*” (2007) menar Grahn att barn som vistas ute i nära kontakt med djur, natur och växter har ett betydligt större lugn och ett harmoniskt förhållningssätt i förhållande till barn som inte vistas ute i så stor grad.

Granberg (2000) menar att små barns lärande är konkret och att de lär genom helheter. Utevistelse stimulerar samtidigt motoriken, koncentrationsförmågan och fantasin. De barn som är ute mycket får dessutom tidigt ett miljömedvetande och lär sig att uppskatta naturen. Han menar att utomhusvistelse engagerar barn till att medverka aktivt, utforska och undersöka. Genom nedanstående figur vill Granberg visa olika områden som kan innefattas i användandet av utemiljön.

Sammanfattning/analys

De båda förskolebussarna som på försök är inrättade i Södra innerstaden har stora likheter men också några skillnader. Både verksamheten knuten till Nya Klara förskola och verksamheten knuten till Möllevångens förskola har lagt stor vikt vid att involvera såväl personal som föräldrar inför uppstarten, förutsättningarna i form av buss och personalantal/barnantal och sammansättning är i stort sett desamma, båda verksamheterna arbetar utifrån läroplan och utepedagogik och använder naturen som verktyg i arbetet. Båda lägger också stor vikt vid säkerhetsaspekten med riskbedömningar och riskanalyser och har lagt upp strukturer och rutiner utifrån detta. Inom ramarna skiljer sig det pedagogiska arbetet något, förskolebussen kopplad till Nya Klara förskola har en högre grad av organiserad verksamhet med struktur och rutiner medan förskolebussen kopplad till Möllevångens förskola har en något lösare struktur och i högre grad utgår från aktuella/direkta förhållanden.

Utifrån de synpunkter som inhämtats från såväl personal som föräldrar från båda förskolebussarna, framkommer generellt sett, en övertygande positiv bild av verksamheterna.

När det gäller synpunkter som förs fram som positiva/styrkor i verksamheterna betonas framförallt hur barnen och deras beteende påverkas av att vara på förskolebussarna. Dessa synpunkter kan kategoriseras i fyra huvudgrupper: Socialt, Psykologiskt/egenskaper, Motoriskt/fysiskt, och Kunskap/upplevelse.

Socialt t.ex. Färre konflikter mellan barnen Bättre sammanhållning i barngruppen Lugnare klimat Mer samtal Barnen respekterar uppsatta gränser Könsroller blir mindre framträdande	Psykologiskt/egenskaper, t.ex. Mer självständig Kreativ, ökad fantasi Harmonisk, gladare Ökad koncentrationsförmåga
Motoriskt/fysiskt t.ex. Bättre utvecklad grovmotorik Mer fysiskt aktiv Friskare Sover bättre	Kunskap/upplevelse t.ex. Får uppleva/prova nya saker/miljöer Ökat intresse för omvärlden Ökad kunskap Respekt för djur och natur

De positiva effekter som förs fram styrks också av forskning kring utevistelse som i stort vidimerar ovanstående.

När det gäller ”svårigheter/hinder/att tänka på” berör endast ett fåtal av synpunkterna barnen direkt. Dessa synpunkter handlar om att det är kallt på vintern, bökitigt med kläder och att personalgruppen är liten i förhållande till antalet barn. I övrigt förs synpunkter kring ”svårigheter/hinder/att tänka på” endast fram från personal och handlar då till största delen om förutsättningar för verksamheten t.ex. i form av sårbarhet med endast en busschaufför, utrymmesbegränsningar i bussen och dåligt med planeringstid för personalen. Möllevångens förskola för fram att det finns en risk när det gäller mångfalden inom verksamheten, då det finns tendens att förskolebussen främst väljs av etiskt svenska, miljömedvetna föräldrar. Eftersom nya Klara förskola haft obligatoriskt deltagande på bussen, har förutsättningar för liknande tendens inte funnits där.

I de flesta fall överensstämmer de utvecklingsmöjligheter man anger med synpunkterna kring ”svårigheter/hinder/att tänka på”. Som utvecklingsmöjligheter för förskolebussarna anges dessutom att man gärna ser att verksamheten breddas så att alla barn i stadsdelen får möjlighet att komma ut i naturen, att ett nätverk för förskolebussar bildas, att man finner nya sätt att nå ut till föräldrar med information osv.

Utifrån de intentioner som förelåg i samband med inrättandet av förskolebussar på försök i Södra innerstaden; att förskolebussarna skulle tillskapa fler förskoleplatser och samtidigt medföra ett mervärde i form av naturupplevelser för barnen, kan konstateras att dessa infriats. Samtidigt kan, utifrån ovanstående, konstateras att verksamheterna också medfört ytterligare effekter som upplevs som mycket positiva av alla berörda, även om det också finns utvecklingsområden. Samtidig personal rekommenderar starkt förskolebussverksamheten och den absoluta majoriteten av föräldrarna uppger att deras barn trivs på förskolebussarna och att de definitivt vill ha kvar sina barn i verksamheten.

De framgångsfaktorer som kan noteras i uppbyggnaden av förskolebussarnas verksamhet är:

- Personalens delaktighet från idé till verksamhet
- Involvering av föräldrar i ett tidigt skede av processen, information/kommunikation
- Personalens positiva inställning och engagemang som legat till grund både för den goda verksamheten och präglat föräldrarnas syn
- Tillsättandet av personal som redan kände varandra underlättade och skapade/skapar trygghet
- Säkerhetsperspektivet med tydlig struktur och rutiner
- Utepedagogik/utevistelse

Vad gäller uträkningarna inför satsningen, som gav gällande att förskolebussarna skulle vara kostnadsneutrala i förhållande till en ”vanlig” förskoleavdelning, stämmer detta i dagsläget då kostnaden till och med ligger något lägre. Dock måste detta ses i perspektivet av att varken del av förskolelokal, eventuella reparationer på bussarna eller bussarnas livslängd i förhållande till en ”vanlig” förskoleavdelning, räknats in.

Förslag

Med bakgrund av vad som framkommit i denna utvärdering föreslås att:

- förskolebussarna fortsätter sin verksamhet i nuvarande form/som planerat.
- utvecklingsarbetet på förskolebussarna utgår från framkomna synpunkter/utvecklingsmöjligheter från personal och föräldrar.
- verksamheternas utveckling vad gäller barnsammansättning, beaktas utifrån ett mångfaldsperspektiv.
- i de fall ny förskoleverksamhet planeras bör ytterligare förskolebuss(ar), övervägas som reellt alternativ.
- de positiva erfarenheter som gjorts av utevistelse tas till vara i planering av såväl förskole- som skolverksamhet.